

CİLT 3

2019
2020
YILI

KAZI
ÇALIŞMALARI

Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü

2019-2020 YILI KAZI ÇALIŞMALARI

CİLT 3

ANKARA 2022

T.C. KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI ANA YAYIN NO: 3714/3
Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü Ana Yayın No: 192/3

Editör

Dr. Adil ÖZME

e-ISBN: 978-975-17-5051-8 (Takım)
978-975-17-5057-0 (3.Cilt)

Grafik Tasarım

Nihal KARAPEK

Kapak Fotoğrafi

Abdulkadir ÖZDEMİR

Aşağı Kaleköy Barajı Projesi / Murat Höyük 2019 Yılı Kurtarma Kazısı

Not: Kazı raporları, dil ve yazım açısından Dr. Adil Özme tarafından denetlenmiştir.
Yayımlanan yazıların içeriğinden yazarlar sorumludur.

İÇİNDEKİLER

Kadir PEKTAŞ, Selda CİRTİL, Saim CİRTİL, Banu ÇELEBİ BEÇİN 2019-2020 YILLARI KAZILARI.....	7
Kimiyoshi MATSUMURA BÜKLÜKALE KAZISI 2019.....	13
K. Levent ZOROĞLU, Mahmut AYDIN, Işık ADAK ADIBELLİ, Hüseyin ADIBELLİ KELENDERİS 2019/2020 YILLARI KAZI VE ONARIM ÇALIŞMALARI.....	29
Masako OMURA YASSIHÖYÜK AŞAĞI ŞEHİR KAZILARI 2018-2019.....	49
Mehmet IŞIKLI, Vedat SEZER VAN AYANİS KENTİ 2019-2020 YILLARI KAZI, KORUMA VE ONARIM ÇALIŞMALARI.....	61
Mikail ERCEK, Mehmet KULAZ, Sinan KILIÇ 2019-2020 YILLARI ESKİ AHLAT ŞEHİRİ KAZILARI.....	73
Mehmet ÖZHANLI, Ali GÜNDOĞAN, Ersin ÖZEN, Samet KOÇAK, Habibe UĞUZ, Veysel ERDOĞAN PISIDIA ANTIOKHEIA KAZISI 2019 VE 2020 YILI ÇALIŞMALARI.....	87
Yusuf KIRAC, Mehmet SAĞIR, Asuman ALPAGUT, Sibel ÖNAL, Berkay YAŞAR, Ali TAŞ 2020 YILI CEBİRLİ KURTARMA KAZISI.....	105
Mehmet TEKOCAN ANEMURİUM KAZI VE RESTORASYON ÇALIŞMALARI: 2019-2020.....	115
Eşref ERBİL, Gizem KARTAL, Engin Koray SARIOĞLU, Burcu Cemre BAL, Göknur KARAHAN, Metin KARTAL KIZILIN KAZILARI (III) 2019 SEZONU.....	137
Michael BLÖMER, Dilek ÇOBANOĞLU, Engelbert WİNTNER 2019-2020 YILLARI DOLICHE ANTIK KENTİ KAZI SEZONLARI.....	151

Michael HOFF, Timothy HOWE, Asena KIZILARSLANOĞLU, Rhys TOWNSEND, Nisa Yılmaz ERKOVAN, Emily HAMMERL, Megan MOORE, Dennis MURPHY, Gülsüm ÖZKAN THE ANTIOCHIA AD CRAGUM ARKEOLOJİK ARAŞTIRMA PROJESİ: 2019-2020 SEZONU	165
Mihriban ÖZBAŞARAN, Güneş DURU, Nurcan KAYACAN, Melis UZDURUM, Fatma KALKAN, Sera YELÖZER AŞIKLI HÖYÜK 2019-2020 KAZI ÇALIŞMALARI	183
Mirko NOVAK, Deniz YAŞIN SİRKELİ HÖYÜK 2019 YILI KAZI VE ARASTIRMA ÇALIŞMALARI	193
Muhammet ARSLAN YENİ DÖNEM ANI KAZILARI (2019 ve 2020 YILI ÇALIŞMALARI)	209
Muharrem ÇEKEN, Alptekin YAVAŞ, Gökhan MERİÇ KUBADABAD SARAY KÜLLİYESİ KAZISI 2019-2020 YILI ÇALIŞMALARI	229
Murat AKAR, Müge BULU, Tara INGMAN, Ulaş AVŞAR, Onur Hasan KIRMAN, Seren BURGAÇ, K. Aslihan YENER AÇÇANA HÖYÜK, ESKİ ALALAH KENTİ 2019-2020 YILI ÇALIŞMALARI	245
Demet KARA, Murat AKAR HATAY ARKEOLOJİ MÜZESİ ALTINÖZÜ TOPRAKHİSAR HÖYÜK KURTARMA KAZISI 2019-2020 YILI ÇALIŞMALARI	257
Murat ARSLAN, Nihal TÜNER ÖNEN 2019-2020 YILI PHASELIS KAZI ÇALIŞMALARI	263
Mustafa DEMİREL, Murat TAŞKIRAN, Meydan PALALI SILLYON KAZISI 2020 YILI ÇALIŞMALARI	275
Murat TÜRKTEKİ, Deniz SARI, Fatma ŞAHİN, Erkan FİDAN, Yılmaz Selim ERDAL, Ömür Dilek ERDAL, Sinem TÜRKTEKİ, Can Yumni GÜNDEM, Yusuf TUNA, Osman DENGİZ KÜLLÜ OBA KAZISI 2019 ve 2020 YILI ÇALIŞMALARI	295

Musa KADIOĞLU, Canan ÖZBİL, Mustafa ADAK, Görkem YENİCE, Hazal ERGİN, Çağdaş Halit BORA, Onur BOZOĞLAN, Selin BOZOĞLAN, Tuğba ULUGER, Gülfem AYDIN, Tommaso ISMAELLI, Sara BOZZA 2019 ve 2020 YILLARI TEOS ÇALIŞMALARI (10-11. SEZONLAR).....	309
Mustafa BEYAZIT, Yasemin BEYAZIT, Başaran Doğu GÖKTÜRK, Alper ATICI, Meryem CANSEVEN, Düriye BEYAZ, Nail UYAR KALE-İ TAVAS (TABAE ANTİK KENTİ) ÖREN YERİ VE KALE-İ TAVAS MEZARLIĞI KAZILARI 2019-2020.....	329
Mustafa ŞAHİN İZNİK GÖLÜ BAZİLİKAL KİLİSESİ SUALTI KAZILARI 2019-2020	341
Müjde PEKER, Daniş BAYKAN, Göknur BEKTAŞ, Ceren BAYKAN, Mustafa BİLGİN, Dinçer Savaş Lenger NİF (OLYMPUS) DAĞI ARAŞTIRMA VE KAZI PROJESİ: 2020 YILI KAZISI.....	351
Neşe ATİK 2019 YILI TEKİRDAĞ KRAEVLİALTIANTİK HERAİON TEIKHOS KAZISI.....	369
Nevzat ÇEVİK, Süleyman BULUT MYRA VE ANDRİAKE KAZILARI 2019-2020 ÇALIŞMALARI	379
Nicholas CAHILL SARDİS 201-2020	401
Nurettin ARSLAN, Beate BÖHLENDORF_ARSLAN, Caner BAKAN, Mehmet AYAZ 2019-2020 Yılı Assos Kazı Faaliyetleri.....	419
Nurettin ÖZTÜRK, Gencay GÜLOĞLU, İsmail ÖZCİHAN, Merve TOY 2019-2020 YILI TRALLEİS ANTİK KENTİ KAZI VE RESTORASYON ÇALIŞMALARI.....	435
Okşan BAŞOĞLU SOFULAR KAZISI 2019 YILI ÇALIŞMALARI.....	445
Oktay DUMANKAYA, Çağlar AKDAĞ, Ümit YILDIRIM 2019 VE 2020 YILI GERMANİCİA KAZI ÇALIŞMALARI.....	457

Nuran ŞAHİN, Cengiz TOPAL, Onur ZUNAL, Hakan AYCAN, Melis TATLI, Bahar BABACAN, Üsame ERDİNÇ KLAROS 2019-2020.....	469
Osman DOĞANAY, Kısmet BACAĞ TYANA KAZISI 2019-2020 YILI ÇALIŞMALARI.....	487

İZNIK GÖLÜ BAZİLİKAL KİLİSESİ SUALTI KAZILARI 2019-2020

Mustafa ŞAHİN*

Bursa İli, İznik İlçesi, İznik Gölü'nde Kültür ve Turizm Bakanlığının izinleri¹ ve İznik Müzesi Müdürlüğü başkanlığında sürdürülmekte olan sualtı kazılarına 2019-2020 yıllarında devam edilmiştir. 2019 yılında sualtında sürdürülen kazılar, 2020 yılında pandemi nedeniyle kara kazısı olarak sürdürülmüştür. Sualtı kazılarında bazilikal kilisenin *atrium*, güney *nef* ve *narteks* bölümlerinde çalışılmış, kıyıda ise sualtında bulunan yapının kıyıya kadar devam edip etmediği anlaşılmaya çalışılmıştır².

2019 YILI SUALTI ÇALIŞMALARI

2019 kazı sezonunda bir önceki dönemde *narteks* bölümünde 9 ve 10 No.lu sondajlarda başlanan kazılar tamamlanmış³, sonrasında kazılar *atrium* bölümünde yer alan 12 No.lu alana kaydırılmıştır⁴. 12 No.lu sondaj öneri planımızda *atrium* bölümünün ortasında gösterilmektedir. Ancak yüzeyde yaptığımız incelemelerde mekânın ortasına gelecek şekilde iri boyutlu devşirme mimari bloklar kullanılarak oval formda kuyuya benzer bir yapı tespit ettik (Resim: 1). Bu nedenle sondaj alanını 2m.x4m. ölçülerinde daraltılarak oval yapının iç bölümünü kapsayacak şekilde sınırlandırdık (Resim: 2).

S12-A olarak yeniden adlandırdığımız kazı alanında çalışmalara ilk olarak açmanın yüzeyde bulunan moloz taşların temizlenmesi ile başlamıştır⁵. Toplanan taşlar 12 No.lu taş toplama noktasına götürülmüştür. Yüzeyin gri renkli ve ince kumlu bir balçık tabakadan oluşması nedeniyle moloz taşların alınması esnasında yüzeyde çukurlar oluşmuş, bu anomaliler yaklaşık 10cm. yüksekliğinde bir seviye inilerek eşitlenmeye çalışılmıştır.

-
- * Prof. Dr. Mustafa ŞAHİN, Uludağ Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, Bursa/TÜRKİYE.
- 1 Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü'nün 25.03.2019 tarih ve E.254659 sayılı izin yazısı ile 22.05.2020 tarih ve E.352469 sayılı izin yazısı.
  - 2 Kazı başkanlığını üstlenen İznik Müze Müdürü Ahmet Türkmenoğlu ve müze uzmanı Nazan Canverdi'ye teşekkür ederiz. Destek ve katkılarından dolayı Bursa Uludağ Üniversitesi adına Rektör Prof. Dr. Ahmet Saim Kılavuz'a minnettarız.
  - 3 M. Şahin, "İznik Gölü Bazilikal Sualtı Kazıları 2017-2018 Ön Rapor", KST 41.3, 17-21 Haziran 2019 - Diyarbakır (Ankara 2020), 443vd.
  - 4 M. Şahin, age., 455 Resim 1.
  - 5 2019 sezonu kazı çalışma ekibinde; Harvard Üniversitesi Genetik Bölümü Bilimsel Üyesi ve Antropoloji Danışmanı Doç. Dr. Songül Alpaslan- Roodenberg ile arkeolog Can Ciner (M.A.), antropolog Duygu İrmak ve restoratör Ebru Erez görev almıştır. Ayrıca Bursa Uludağ Üniversitesi, Arkeoloji Bölümü lisans üstü ve lisans öğrencileri Sedat Güngördü, Aytaç Bayram, Süha Cura, Korcan Kayacan, Merve Kurtbayram, Özgür Ulaş, Şükürü Can Karaca, Muhammed Çınar, Sevilya Dedeoğlu, Yaşar Münüklü, Seda Kırca, Fatma Nur Ünal, Enis Kızrak, Bahtiyar Odabaş, Dünya Aslan, Kütahya Üniversitesi, Arkeoloji Bölümü öğrencisi Duygu Bozkurt, Düzce Üniversitesi Arkeoloji Bölümü öğrencisi Onur İbrahim Bilgiç, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Arkeoloji Bölümü öğrencisi Elif Zülal Akbulut aktif olarak çalışmıştır. Ekip üyelerine uyumlu ve özverili çalışmalarından dolayı ayrıca teşekkür etmek isterim.

Kazı çalışmalarının ilerleyen zamanlarında açmanın etrafındaki toprağın seviye inilen kısımlara akması ve moloz taşların tehlike yaratması üzerine açma sınırları her yönde monolit taş dizisine kadar genişletilmiştir. Böylece açma ölçüleri 3m.x5m. olmuştur (Resim: 3).

Monolit taş sırasının aşağı doğru devam edip etmediğini anlamak için açmanın güneybatı köşesinde 1m.x1m. ölçülerinde bir derinleştirilmiş sondaj açılması karar verilmiştir (Resim: 3). Bu sondajda bol miktarda ahşap parçası ve düzgün yüzeyi olan dikdörtgen şeklinde bir taş açığa çıkmıştır. Elde edilen veriler ışığında derinleştirilmiş sondajda inilen derinliğe S12-A Açması'nın tamamında inilmeye başlamıştır. Açma içinde sıfır seviyemizden -1.48m. derinliğe inilmiştir. Ulaşılan seviyede büyük boyutlu moloz taşlar ve kiremit parçalarıyla karşılaşılmasıdır.

S12-A Açması'nda kesitte ve zeminde karşılaşılan toprak yapısı dikkat çekicidir. Önceki yıllarda belirlediğimiz seviye sıralamasına göre sarı renkli toprağın yer aldığı IV. katman ile çakıldan oluşan V. katmana inilen 1.48m. derinlikte rastlanmamıştır. Söz konusu derinlikte hala III. katman özelliklerinin devam etmesi bir dolgu katmanla karşı karşıya olduğumuzun ilk göstergesi olmuştur. Aynı zamanda açmanın bu seviyesinde moloz taş ve kiremit parçalarının yoğun olarak bulunması da yine önceki kazı çalışmalarında karşılaşılmamış bir durumdur. Bu alanı ilginç hale getiren bir diğer buluntu grubu yoğun şekilde gelmeye başlayan ahşap parçalar olmuştur.

Kazılar esnasında birinci seviye olarak isimlendirebileceğimiz yaklaşık 1m. derinlikte dikkat çeken ilk buluntu grubunda kuyu bileziği olduğunu düşündüğümüz bir adet mermer parça (Resim: 4), parçalanmış taş eserlerden oluşan profilli mermer parça (Resim: 5), sütünce veya sütun kaide parçası (Resim: 6), haç motifli parapet parçası (Resim: 7), meander motifli mermer parça, *ostothek* parçası, mezar steli parçası ve sütun gövde parçaları yer almaktadır. Bununla birlikte 11-13. yy.lar arasına tarihlenen çok sayıda bronz çukur (*scyphate*) sikke (Resim: 8), tamamlanabilir bilezikler de olmak üzere cam eserler (Resim: 9) ve sırlı seramikler dikkat çeken buluntular arasında yer almaktadır (Resim: 10). Bununla birlikte ilk defa bu sondajda sağlama yakın kap kacakların açığa çıkmaya başladığını da vurgulamak isteriz (Resim: 11).

Oval alanın dışarı ile bağlantısını tespit edebilmek için açmanın kuzeybatı köşesinde S12-AG olarak adlandırdığımız ikinci bir sondaj açtık (Resim: 2). Alanın yüzeyinde siyah çakıllı bir zemin dikkat çekmektedir. Bunun altından bir mezar gelmeye başlayınca alanda kazı çalışmalarının durdurulmasına karar verilmiştir. Çünkü kazı politikamız gereği mümkün olduğunca, eğer bir tahrip söz konusu değilse, tam korunan mezarların açılmamasına özen gösterilmektedir. Bu alanda açığa çıkan önemli buluntular arasında kuyu bileziği olduğunu düşündüğümüz bir adet mermer parça yer almaktadır (Resim: 4).

Parça halinde açığa çıkardığımız taş eserler alanın işlevini kaybettikten sonra bilinçli bir şekilde gömüldüğünü akla getirmektedir. S12-A Açması'nda bulduğumuz kuyu ağzına ait parçanın diğer yarısını S12-AG isimli sondajda bulmuş olmamız bu olasılığı güçlendirmek-

tedir (Resim: 4). Özellikle açığa sikkelere göre ilk 1m.de yer alan birinci seviyenin 13. yy. civarında doldurulmuş olabileceğini düşünüyoruz.

2020 YILI ÇALIŞMALARI

2020 sezonun en önemli sürprizi Bursa Büyükşehir Belediyesi'nin kazıya sağladığı desteği kesmesi olmuştur. Bu nedenle hem mevcut kazı evi boşaltılmak zorunda kalmış, hem de dalış ve kazı ekipmanları elimizden alınmıştır. Bundan dolayı 2020 sezonunda geçici olarak aktif sualtı kazı çalışmalarına ara verilmiştir.

Sezonu boş geçirmemek amacıyla yapılan çalışmalardan ilki daha önceki yıllarda yapının yakına biriktirilen taşların, daha uzak mesafede belirlenen taş toplama noktalarına taşınması olmuştur. Örneğin yapıya çok yakın olan 11 No.lu taş toplama noktası *atriumun* güney-batısında yapıdan uzak daha uygun bir noktaya taşınmıştır. Böylece ileride *atriumunda* yapılacak kazı çalışmaları için alan boşaltılmıştır.

Bununla birlikte 2020 yılında Sondaj S12-A, *güney nef* ve *nartekste* sualtı çalışmaları yapılmıştır⁶. Ayrıca sualtındaki yapının kara bağlantısının olup olmadığını anlamak üzere kıyı bölümünde KS-1 olarak isimlendirdiğimiz bir sondaj açılmıştır.

Sondaj S12-A

Bir önceki sezonda kazısına başlanan Sondaj S12-A isimli sondajda sezon sonunda koruma amacıyla alanın üzerine yerleştirilen geçici koruma çatısının, geçen süre zarfında dalgalar nedeniyle dağılmıştır. Alanda ilk faaliyet olarak dağılan koruma çatısı kaldırılmıştır.

Bununla birlikte elimizde Bursa Uludağ Üniversitesi demirbaşına kayıtlı dalış ekipmanları ile S12-A'nın batısında kısa süreli de olsa sualtı kazı çalışması yapılmıştır. Bu kazıda yaklaşık 10cm. daha derine inilmiştir. Çalışmalar -158cm. kotunda sonlandırılmıştır. Bu kısa süreli çalışma esnasında 2 adet bronz çukur sikke, ahşap parçalar, amorf cam ve seramik parçaları ayrıca kemik parçaları ele geçirilmiştir.

Güney Nef

Yüzeyde yapılan taş temizliği esnasında çalışılan bölümlerden birisi de güney *nefin* güneybatı köşesinde yer alan moloz taşlı yüzeydir. Alanda gerçekleştirilen taş temizliği sırasında önce birbirine kaynamış durumdaki molozlar temizlenmiştir. Moloz taşlar 8 No.lu taş toplama noktasına taşınmıştır. Daha sonra siyah kumlu ve çakıllı olduğu gözlenen bir zemin

6 2020 sezonu kazı çalışma ekibinde; arkeolog Can Ciner (M.A.) ve Sedat Güngördü (M.A.), Arkeoloji Bölümü lisans üstü ve lisans öğrencileri, Süha Cura, Korcan Kayacan, Merve Kurtbayram, Özgür Ulaş, Şükrü Can Karaca, Muhammed Çınar, Sevilay Dedeğa, Beyzanur Çavga, Sena Nur Acar Kütahya Üniversitesi, Arkeoloji Bölümü öğrencisi Duygu Bozkurt, Selçuk Üniversitesi Arkeoloji Bölümü öğrencisi Kadir Kılıçhan Yıldız, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Arkeoloji Bölümü öğrencisi Esin Biçer aktif olarak çalışmıştır. Ekip üyelerine uyumlu ve özverili çalışmalarından dolayı ayrıca teşekkür etmek isterim.

açığa çıkmıştır. Bu tabaka batı-doğu doğrultusunda yelpazeleme yöntemiyle havalandırılarak su pompası ile alanın dışına taşınmıştır. Bu esnada alanın güneybatı köşesinde kemik parçaları gelmeye başlamıştır. Katmanın en alt seviyesini pişmiş toprak plakalardan oluşan zemin oluşturmaktadır (Resim: 12). Benzer kısmi döşemelerin daha önce bazilikal kilisenin mezarlarında taban kaplaması olarak kullanıldığından burada da bir mezar söz konusu olmalıdır⁷. Kazı esnasında ele geçirilen kemikler ve zemin kaplamanın *diakonikon* bölümünde bulunan lahit ile benzer şekilde bir duvar ile sınırlandırılması bu savımızı doğrulamaktadır. Böylece kilise içinde ikinci bir lahit mezar açığa çıkartılmıştır (Resim: 13). Mezar zeminindeki pişmiş toprak plakaların batı ucunda bulunan iki plaka tahribata uğramış; diğer plakaların ise tam olarak korunmuştur.

Temizlik çalışmaları tamamlandıktan sonra güney *nefin* kuzeybatı köşesindeki moloz taş döküntüsünün altında harçsız yarım daire şeklinde kabaca örülmüş bir duvar tespit edilmiştir (Resim: 14). Aynı zamanda çalışmalar sırasında bu alanda, yakılarak kireç haline dönüştürülmüş mermer parçalarına rastlanılmıştır. Olasılıkla bu alan yapının terk edildiği geç bir dönemde yapıda kullanılan mermerlerin yakılarak kireç haline getirildiği ocaklardan birisi olmalıdır.

Güney *nef* içerisinde yürütülen çalışmalarda 2 adet altın obje, 5 adet sikke, 2 adet metal obje, 2 adet çivi, 1 adet profilli mermer parça, 1 adet seramik kandil *discus* parçası, 1 adet amorf seramik, 1 adet kireç cüruf ele geçirilmiştir. Ayrıca parçalanmış bir mermer sütun gövdesine ait parça da bulunarak karaya taşınmıştır. Parçalanan mermerler ve yanmış mermerden oluşan kireç cürufı bu alanın yapının terk edildikten sonraki bir tarihte kireç ocağı olarak kullanılmış olabileceğini düşündürmektedir.

Narteks

Güney *nefte* yürütülen temizlik çalışmasının benzeri, bir önceki alanın hemen bitişiğinde yer alan *narteks* bölümünün güneydoğu köşesindeki taş döküntüsünde de yapılmıştır (Resim: 13). Yüzeyde yer alan büyük boyutlu moloz taşlar 8 No.lu taş toplama noktasına taşınmıştır. Taşların altında siyah kumlu ve çakıllı toprak yelpazeleme yöntemiyle temizlenerek gri killi tabakaya ulaşılmıştır. Çalışmalar sırasında karşılaşılan kireçleşmiş mermer parçaları bu bölümün de kireç ocağına olarak kullanılmış olabileceğine işaret etmektedir.

KS-1 Kazısı

2020 yılında kazı yapılan asıl sektör, göl kıyısında yer alan KS -1 No.lu sondajdır (Resim: 15). Kazı çalışması sualtında bulunan mimari yapının kara ile olası bağlantısını anlamak amacıyla yapılmıştır. Sondaj çukuru, bazilika kalıntısının yaklaşık 50m. doğusunda, çalışma alanının ortasında bulunan ofis alanınınm. batısındadır. Başlangıçta açmanın ölçüleri 3m.x6m.dir.

7 M. Şahin, age., 447, 459 Resim: 9.

Alanın eğimli olmasından dolayı, kademeli şekilde seviye indirmek amacıyla kuzey ve güney kenarlara 150cm. aralıklarla üçer nokta işaretlenmiştir. Bu noktalar: kuzey kenarda A1, A2, A3, güney kenarda ise B1, B2, B3 şeklinde adlandırılmıştır. A ve B noktalarındaki seviye inme çalışmaları, kuzeybatıdaki C ve güneybatıdaki D noktalarıyla eşitlenene kadar doğu-batı yönünde devam etmiştir.

Burada karşılaşılan ilk toprak katman büyük çakıllı dolgu toprağından oluşmaktadır ve yaklaşık 60cm. devam etmektedir. Dolgu içerisinde modern metal paralar, cam şişe parçaları, istiridye kabukları ile kemik parçaları, nitelikli ve amorf seramik parçaları bulunmuştur. Bu katman sonrasında sırası ile kumlu çakıllı toprak ile gri renkli humuslu sert toprak gelmiştir. Seviyenin devamında humuslu toprak yerini yeşilimtırak kum ve çakıllı toprağına bırakmıştır. Ulaşılan son katmanda ise gri kum ve çakıllı toprak yer almaktadır. Suyun geldiğı en alt seviyede ise göl zemininden farklı olarak sarı renkli toprak yerine kısmen kıvılcık renkteki kumlu ve çakıllı toprak ortaya çıkmıştır.

Kazi çalışmalarının ilerleyen günlerinde açmanın kuzey kenarından, yine kuzey yönüne doğru 1m. genişletilmiş ve bu alan da açmayla aynı seviyeye kademeli olarak indirilmiştir. Zeminden su çıkmaya başlayınca kazi çalışmaları durdurulmuştur. Kesit düzeltme çalışmaları ile sondaj kazısı sonlandırılmıştır. İnilen seviyelerde herhangi bir mimari ile karşılaşılmamıştır. Ele geçen az miktarda seramik parçasına göre alanda stratigrafiden söz etmek mümkün değildir. Bu nedenle alan zamanla akan toprakla dolmuş olmalıdır.

2019-2020 YILLARINDA UYGULANAN GEÇİCİ KORUMA YÖNTEMLERİ

-1,48m. seviyesine kadar inilen S12-A açmasında 2021 sezonunda da sualtı kazılarına devam edileceğinden, dalgalar ile gelebilecek kum ve yosunlara engel olmak düşüncesi ile alanın üzeri geçici olarak paneller ve kum çuvalları kapatılmıştır.

Kapatmada kullanılacak 4m.x1m. ölçülerindeki paneller önce karada hazırlanmış, daha sonra kazi alanına taşınmıştır. Panellerin uzatılmasına sondajın doğu ucundan başlanmış, beş panel kuzey-güney doğrultusunda sırayla yerleştirilmiştir. Kenarlardaki kot farklılıkları kum çuvallarıyla giderilmiştir. Panellerin tamamı düz bir satha yerleştirildikten sonra sıra sabitlemeye gelmiştir. Panellerin stabil kalması için, yıkanarak tuzdan arındırılan kumla dolu olan çuvallar köşe ve kenarlara yerleştirilmiştir. Böylelikle alanda dalgalardan oluşabilecek zararlar minimuma indirilmiştir.

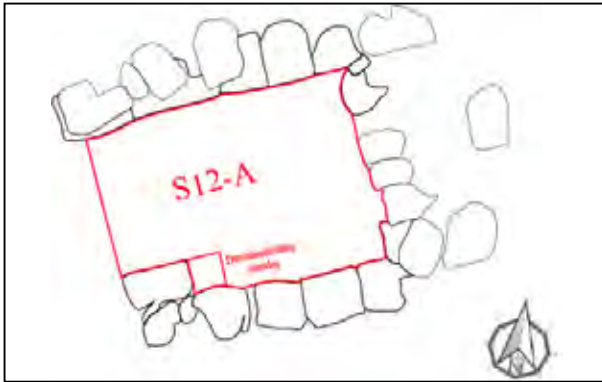
2020 yılından başlayarak İznik Gölü'nde ciddi oranda su seviyesi azalmaktadır. Normalde yüzeyden yaklaşık 1,50m. derinlikte olan *apsisin* doğu ucu bu nedenle tamamen açığa çıkmıştır. Eğer hızlı bir şekilde gerekli önlemler alınmaz ise su altına batmış olan bazilikal kilise birkaç yıl içerisinde tamamen ortaya çıkacaktır.

Resim 1: S12-A Açması'nın havadan görünümü.

Resim 2: S12-A Açması'nın ilk vaziyet planı.

Resim 3: S12-A Açması'nın son vaziyet planı.

Resim 4: S12-A'da bir parçası, S12-AG'de diğer parçası bulunan kuyu bileziği parçası.

Resim 5: Profilli mermer parça.

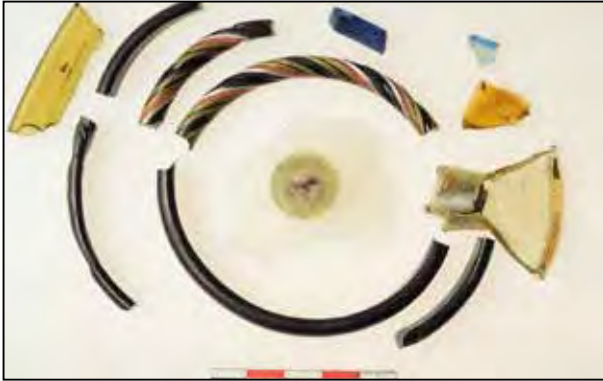
Resim 6: Sütun kaide parçası.

Resim 7: Haç motifli parapet parçası.

Resim 8: Bronz çukur sikkeler.

Resim 9: Cam eserler.

Resim 10: Bizans Dönemine ait sırlı seramik parçaları.

Resim 11: Sağlama yakın kap kakak.

Resim 12: Güney Neft'e yer alan lahit mezar.

Resim 13: *Güney Nefte* yer alan lahit mezar.

Resim 14: *Güney Nefin* kuzey batı köşesindeki kireç ocağı.

Resim 15: KS-1 Sondaj alanı, havadan görünüm.